

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
БАЊА ЛУКА
Број: 71 0 П 197908 18 Рев
Бања Лука, 31.10.2018. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Биљане Томић, као предсједника вијећа, Тање Бундало и Дарка Осмића, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља 1. ПИК Б. д.о.о. П.- С., 2. Б. Б. Т. из М., 3. В. З. П. из М. и 4. И. П. из С., које све заступа пуномоћник М. П., адвокат из Б. , против тужене Републике Српске, коју заступа заступник по закону Правобранилаштво Републике Српске, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужитеља против пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 П 197908 18 Гж од 06.06.2018. године, на сједници одржаној дана 31.10.2018. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија тужитеља ПИК Б. д.о.о. П., С. и И. П. се одбија.

Ревизија тужитеља Б. Б. Т. и В. З. П. се одбацује.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Бањој Луци број 71 0 П 197908 14 П од 04.01.2018. године, која је исправљена рјешењем истога суда број 71 0 П 197908 14 П од 07.02.2018. године, дјелимично је усвојен тужбени захтјев тужитеља ПИК Б. д.о.о П. С. (у даљем тексту: првотужитељ), те је тужена обавезана да му, на име накнаде материјалне штете, исплати укупан износ од 107.880,30 КМ и то: износ од 32.467,50 КМ на име вриједности сировина и материјала, износ од 66.652,80 КМ на име вриједности непродатих готових производа, износ од 8.760,00 КМ на име накнаде за вриједност осталих алата, ситног инвентара, прибора и материјала, све са законском затезном каматом рачунајући од 23.02.2005. године, као дана подношења тужбе, па до исплате. Одбијен је као неоснован дио тужбеног захтјева првотужитеља да му тужена надокнади штету на име трошкова монтаже, конзервирања, транспорта и складиштења ради затварања првотужитеља у износу од 5.867,49 КМ, на име неплаћених потраживања првотужитеља у износу од 41.292,07 КМ и на име плаћених трошкова на име јавних прихода у износу од 67.623,29 КМ. Истовремено, одбијен је у цијелости као неоснован тужбени захтјев тужитеља Б. Б. Т. (у даљем тексту: друготужитељ) да се тужена обавезе да му на име накнаде материјалне штете, на име трошкова друготужитеља ради оснивања првотужитеља, исплати износ од 23.837,50 КМ, са законском затезном каматом рачунајући од 23.02.2005. године, као дана подношења тужбе, па до исплате. Одбијен је као неоснован и тужбени захтјев тужитеља В. З. П. (у даљем тексту: трећетужитељ) да се тужена обавезе да му на име накнаде материјалне штете на име трошкова трећетужитеља (погрешно означено друготужитеља) ради основања првотужитеља исплати износ од 23.837,50 КМ, са законском затезном каматом рачунајући од 23.02.2005. године, као дана подношења

тужбе, па до исплате. Одбијен је у цијелости као неоснован тужбени захтјев тужитеља И. П. (у даљем тексту: четвртотужитељ) да се тужена обавезе да му на име накнаде материјалне штете исплати укупан износ од 87.879,32 КМ и то: износ од 55.101,00 КМ на име оснивања и улагања у првотужитеља, износ од 11.247,00 КМ на име неисплаћених него зарада четвртотужитељу, износ од 10.000,00 КМ на име коришћења приватног аутомобила у службене сврхе, износ од 7.823,32 КМ на име службених путовања у Р., износ од 3.708,00 КМ на име плаћених трошкова на име јавних прихода, са законском затезном каматом рачунајући од 23.02.2005. године, као дана подношења тужбе, па до исплате. Тужена је обавезана да првотужитељу надокнади трошкове парничног поступка у износу од 8.845,62 КМ, са законском затезном каматом, рачунајући од пресуђења па до исплате, док је у преосталом дијелу, који представља разлику између тражених и досуђених трошкова, захтјев првотужитеља одбијен као неоснован. Друготужитељ, трећетужитељ и четвртотужитељ су обавезани да туженој надокнаде трошкове парничног поступка у износу од 26.500,00 КМ, а преко досуђеног износа захтјев тужене за накнаду трошкова поступка је одбијен.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 П 197908 18 Гж од 06.06.2018. године жалба тужитеља је одбијена и првостепена пресуда, у одбијајућем дијелу, као и рјешење о исправци, су потврђени. Жалба тужене је усвојена и првостепена пресуда, у усвајајућем дијелу одлуке о главној ствари и досуђујућем дијелу одлуке о трошковима парничног поступка, преиначена тако што је захтјев првотужитеља у цијелости одбијен, као и захтјев за накнаду трошкова поступка. Одбијен је захтјев тужитеља за накнаду трошкова жалбеног поступка. Првотужитељ је обавезан да туженој надокнади трошкове састава жалбе у износу од 2.500,00 КМ.

Изјављеном ревизијом другостепену пресуду побијају тужитељи због повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права са приједлогом да се побијана пресуда преиначи и захтјев тужитеља у цијелости усвоји или да се иста укине и предмет врати на поновно суђење.

У одговору на ревизију тужена предлаже да се ревизија одбије као неоснована.

Ревизија првотужитеља и четвртотужитеља није основана, док ревизија друготужитеља и трећетужитеља није дозвољена.

У овој парници је одлучивано о захтјеву тужитеља за накнаду материјалне штете и то: захтјеву првотужитеља да се тужена обавезе да му на име вриједности сировина и материјала исплати износ од 32.467,50 КМ, на име вриједности непродатих готових производа износ од 66.652,80 КМ, на име вриједности алата, ситног инвентара и прибора износ од 8.760,00 КМ, на име трошкова демонтаже, конзервирања и транспорта износ од 5.867,49 КМ и на име неплаћених потраживања износ од 67.623,29 КМ; захтјевима друготужитеља и трећетужитеља да се се тужена обавезе да им, на име трошкова оснивања првотужитеља, исплати износ од по 23.837,50 КМ; о захтјеву четвртотужитеља да се тужена обавезе да му на име трошкова оснивања и улагања у првотужитеља исплати износ од 55.101,00 КМ, на име неисплаћених зарада износ од 11.247,00 КМ, на име кориштења приватног аутомобила у службене сврхе износ од 10.000,00 КМ, на име службених путовања у Русију износ од 7.823,32 КМ и на име плаћених трошкова на име јавних прихода износ од 3.708,00 КМ, све са законском затезном каматом.

Одлучујући о захтјевима тужитеља, на основу изведених доказа, првостепени суд је утврдио: да је првотужитељ основан рјешењем Основног суда у Бијељини и да је оснивач првотуженог четвртотужитељ са оснивачким улогом од 5.000,00 КМ; да је у обављање дјелатности првотуженог извршено улагање од стране друготужитеља и трећетужитеља, као и четвртотужитеља у укупном износу од 50.000,00 долара и да је наведено улагање регистровано код надлежног министарства (на темељу којег су постали сувласници над првотужитељем); да је првотужитељ дана 07.02.2002. године под бројем 06-26/02 са Фабриком акумулатора А. а.д. С. закључио уговор о закупу магацинског простора од 320 м² и канцеларијског простора од 36 м², за мјесечну закупнину од 400,00 КМ, с тим што је првотужитељ обавезан сносити трошкове електричне енергије, држати инсталације у исправном стању, те приликом запошљавања радника предност дати радницима Ф. а.; да је означени уговор о закупу закључен на временски период до 01.11.2004. године; да је одлуком Високог представника од 25.03.2003. године наложен пренос власништва над Ф. с. АС а.д. С. на Ф. С. – П., спомен обиљежје и мезарје и успостављена привремена Комисија за компензацију; да је овом одлуком остављен рок од 6 мјесеци за иселјење из означене фабрике и регулисање преноса власништва; да је наведена Комисија за компензацију ангажовала Економски институт а.д. Б. из Б. ради утврђења накнаде предузећима, односно малим привредницима који су у закупу држали простор у наведеној фабрици; да је према процјени Економског института а.д. Б. основан захтјев првотужитеља за накнаду извршених улагања у износу од 884,00 КМ, док у осталом дијелу захтјев за накнаду није основан; да је првотужитељ фабрику напустио у септембру мјесецу и да је том приликом из круга фабрике извезао само комби, док је сва остала роба остала; да је првотужитељ дана 27.03.2003. године са Компанијом М. Е. С. из Б.1. закључио уговор Нр.4/ХИТ са предметом испоруке дијелова тракцијских батерија за потребе компаније Х.М., у складу са потписаним уговором БВИ – ХИТ број 46/03 од 24.3.2003. године на период од 10 година, а који уговор према писму Компаније Х. ступа на снагу 23.04.2003. године; да је првотужитељ дана 27.04.2003. године са предузећем А.-С. из Н. С. закључио уговор број 17/АС о испоруци стартер оловних батерија произвођача Т. М., са роком важења до 31.12.2003. године; да је Влада Републике Српске дана 12.02.2004. године донијела Одлуку објављену у „Службеном гласнику РС“ број 23/03, по којој се малим привредницима - закупцима који су своју дјелатност обављали у Фабрици акумулатора АС. а.д. С. утврђује право на накнаду штете настале раскидањем уговора о закупу у укупном износу од 322.189,00 КМ, исплата којих средстава ће се извршити из буџетске резерве; да према подацима из налаза вјештака електро - енергетске струке М. Г. на простору Босне и Херцеговине је једино у Сребреници била фабрика за производњу оловних тракционих и стационарних индустријских батерија (код првотужитеља) и да с обзиром на потребне услове и захтјеве за ту врсту производње, исту није било могуће обављати на другом мјесту у Републици Српској без великих улагања и дуже временске изградње одговарајуће фабрике, а да слична фабрика постоји у Б.2.; да се ради у фабрици која има све потребе дозволе и услове потребне за производњу, продају сервис акумулатора и батерија; да је између првотужитеља и Ф. а. ЗДП С. дана 26.09.2000. године сачињен записник, по којем је првотужитељ понудио услове у погледу плаћања закупнине, те је у истом наведено (тачка б.) да ће се у противном исти дислоцирати на друго мјесто; да су код првотужитеља била запослена два радника и да су повремено узимани радници из фабрике; да четвртотужитељ, према његовом исказу, и поред Одлуке Високог представника није сматрао да ће бити иселен из фабрике све док се то није десило и да се противио наведеној процјени Комисије; да је првотужитељ одбио да са туженом 05.03.2004. године закључи уговор о накнади штете у двије рате по 442,00 КМ, уз

одрицање права покретања поступка пред судом у вези са предметном накнадом; да првотужитељ сада не ради, да иста фирма није ликвидирана и да су остали дугови по основу преосталих обавеза.

На темељу тих чињеница, те полазећи од утврђења да је тужба у овој правној ствари поднесена 23.02.2005. године а да је Одлука Високог представника ступила на снагу одмах са даном доношења, првостепени суд је закључио да није протекао трогодишњи рок од дана ступања на снагу одлуке до подношења тужбе, па да је у смислу одредбе члана 376. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“, број: 29/78, 39/85, 45/86, 57/89 и „Службени гласник Републике Српске“, број: 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04 – у даљем тексту: ЗОО) приговор застарјелости неоснован. Надаље, првостепени суд је закључио да је за првотужитеља настала штета сходно одредби члана 155. ЗОО, да није основан приговор недостатка пасивне легитимације јер да је Одлуком Високог представника утврђена обавеза тужене за накнаду штете до које је дошло престанком уговора о закупу, да није основан ни приговор помањкања активне легитимације друготужитеља и трећетужитеља, из разлога што они имају правни интерес да заштите своја улагања. Налазећи утврђеним да је за првотужитеља настала материјална штета која се огледа у вриједности сировине и материјала, непродатих готових производа и вриједности алата, ситног инвентара прибора и материјала који нису исељени из фабрике, да је висина штете утврђена налазом и мишљењем вјештака Ђ. О., а да је за исту одговорна тужена на основу Одлуке Високог представника, првостепени суд је у овом дијелу усвојио тужбени захтјев првотужитеља. Насупрот томе, утврђујући да првотужитељ није доказао да је за њега наступила штета умањењем његове имовине по основу трошкова демонтаже, конзервирања, транспорта и складиштења ради затварања предузећа као и трошкова ликвидације у смислу члана 155. ЗОО, јер према тврдњи четвртотужитеља из фабрике ништа није изнесено, првостепени суд је одбио у овом дијелу захтјев првотужитеља. Утврђујући, даље, да код првотужитеља након Одлуке Високог представника нису наступиле статусне промјене, да то предузеће и даље постоји па да је имао могућност да наплати своја потраживања наведена у записнику од 23.09.2003. године, те да потраживање Пореске управе према првотужитељу није ни у каквој узрочној посљедичној вези са затварањем Ф. а. С, првостепени суд је закључио да је и у овом дијелу неоснован тужбени захтјев па је исти одбио. Захтјев друготужитеља и трећетужитеља у износу од по 23.837,50 КМ, на име трошкова оснивања предузећа, првостепени суд је нашао неоснованим јер то потраживање није у узрочно посљедичној вези са исељењем првотужитеља из Ф. а. С., а предузеће и даље постоји без статусних промјена, па је закључио да ови тужитељи нису доказали да је њихов капитал спорном Одлуком Високог представника умањен, па је одбио тужбени захтјев ових тужитеља. Из истих разлога одбио је и захтјев четвртотужитеља за накнаду штетена име трошкова оснивања првотужитеља. Утврђујући да потраживање четвртотужитеља у износу од 11.247,00 КМ на име неисплаћених нето зарада није у узрочној вези са исељењем предузећа из Ф. а. С, те да је исто утврђено на основу бруто биланса на дан 31.12.2004. године који се односи на ту годину, а не 2003. годину када је првотужитељ имао обавезу да се исели, првостепени суд је одбио и овај тужбени захтјев четвртотужитеља. Налазећи да четвртотужитељ није доказао да је властитим средствима сносио трошкове путовања у Русију, одбио је и захтјев за исплату износа од 7.823,32 КМ. Првостепени суд је одбио и захтјев четвртотужитеља да му тужена исплати износ од 3.708,00 КМ на име плаћених трошкова за јавне приходе, налазећи да није доказана узрочно посљедична веза између плаћених трошкова на име јавних прихода (углавном комуналних такси које датирају из периода након напуштања Ф. а. С) и напуштања Ф. а. С.

Одлучујући о жалбама странака, другостепени суд је прихватио чињенична утврђења првостепеног суда и правне закључке у одбијајућем дијелу одлуке по захтјеву тужитеља. У односу на усвајајући дио одлуке о захтјевима тужитеља, прихватио је правилним закључке првостепеног суда у односу на истакнуте приговоре недостатка активне и пасивне легитимације, те приговор застаре. За разлику од првостепеног суда, другостепени суд је становишта да штету за коју је досуђена накнада није проузроковала тужена, већ да је узрок настанка штете непоступање првотужитеља по Одлуци Високог представника, јер је након доношења одлуке (која је била објављена), о чему је првотужитељ био упозорен и дописом Ф. а. С од 28.05.2003. године, првотужитељ имао довољно времена да изврши дислоцирање на друго мјесто. Према становишту другостепеног суда тужена у обавези да исплати накнаду штете, у висини од 884,00 КМ која је утврђена одлуком Комисије за компензацију (чију исплату првотужитељ не потражује истакнутим тужбеним захтјевом), док преко тог износа не постоји одговорност тужене, нити је преко тог износа обавеза накнаде штете туженој наметнута Одлуком Високог представника. Сагласно наведеном, другостепени суд је жалбу тужене усвојио и првостепену пресуду преиначио тако што је захтјев првотужитеља у цјелости одбио као неоснован, а жалбу тужитеља је одбио.

Побијана пресуда, у дијелу којим је у цјелости одбијен захтјев првотужитеља и четвртотужитеља, у којем је иста предмет мериторног испитивања по ревизији, је правилна и законита.

Одлуком Високог представника утврђена је обавеза тужене да надокнади штету до које је дошло престанком уговора о закупу, који је првотужитељ имао закључен са Ф. а. С. У складу са наведеном одлуком формирана је Комисија за компензацију Ф. а. С (члан 4. одлуке), која је била надлежна за процјену „финансијске надокнаде“ на коју имају право закупци који су у вријеме доношења одлуке (25.03.2003. године) у наведеној фабрици држали простор у закупу и овлаштена да размотри сваки основан захтјев који произлази из процеса преноса власништва на темељу наведене одлуке. Наведена Комисија за компензацију је ангажовала Економски институт а.д. Б ради утврђења накнаде предузећима, односно малим привредницима који су у закупу држали простор у наведеној фабрици и према процјени Економског института а.д. Б. првотужитељу за накнаду извршених улагања припада износ од 884,00 КМ. На темељу наведеног, тужена је првотужитељу понудила уговор о накнади штете у двије рате од по 442,00 КМ, уз одрицање права на покретање поступка пред судом, али је првотужитељ одбио потписивање уговора.

Одлуком Високог представника (члан 4. став 3.) туженој је наметнута обавеза исплате накнаде утврђене одлуком Комисије за компензацију. Чак и кад се прихвате наводи из ревизије да понуђени износ накнаде није адекватан штети коју су тужитељи трпјели због тога што је Одлуком Високог представника дошло до престанка уговора о закупу који је првотужитељ са Ф. а. С закључио за период 07.02.2002. године до 01.11.2004. године, те да је у поступку пред судом дозвољено потраживати накнаду штете преко износа накнаде који је утврђен од стране Комисије за компензацију, правилан је закључак другостепеног суда да није доказано постојање узрочне везе између радњи тужене и штете која је за тужитеље настала, у смислу одредбе члана 154. став 1. ЗОО.

Наиме, у наводима тужбе, током поступка пред нижестепеним судовима, те у наводима ревизије, тужитељи тврде да због специфичности производне дјелатности првотужитеља (производња акумулаторских батерија), чије обављање захтјева посебне технолошке и техничке услове, није било могуће предузеће дислоцирати на другу локацију на подручју Републике Српске.

Наводе о немогућности дислоцирања, без обзира на налаз вјештака електро-енергетске струке М. Г. на који се позива у ревизији, првотужитељ није доказао, јер су ови наводи супротни садржају записника, који је првотужитељ дана 26.09.2000. године сачинио са Ф. а. С. Стога је пропуст самог првотужитеља, који је био упознат са Одлуком Високог представника и утврђеном обавезом иселења у року од шест мјесеци и о томе је упозорен и од стране закуподавца, што је тек у септембру 2003. године иселио из закупуљеног пословног простора, те што није благовремено изнио сировине, непродате производе, алате и опрему. Пропустима првотужитеља, који је према утврђењу нижестепених судова наставио егзистирати као правни субјект, чак и кад се узме као доказана, се може приписати захтјевана штета настала усљед непродатих производа, док према наводима саме тужбе првотужитељ није ни имао трошкове демонтаже и транспорта. Према томе, нема одговорности на страни тужене за штету која је на описани начин настала за првотужитеља. Из истих разлога, нема одговорности тужене ни за штету која је настала за четвртотужитеља, па су ирелевантни ревизиони наводи којима се инсистира на томе да је за тужитеље настала штета.

Произлази да је другостепени суд правилно усвојио жалбу тужене и првостепену пресуду преиначио у усвајајућем дијелу, тако што је захтјев првотужитеља у цјелости одбио. Супротно ревизионим наводима, другостепени суд је за своју одлуку дао правилне и разумљиве разлога. Не стоји тврдња из ревизије да другостепени суд код доношења побијане пресуде није испоштовао став Врховног суда Републике Српске из раније одлуке у овој парници број 57 0 Пс 006390 13 Рев од 06.03.2014. године, већ се у ревизији погрешно интерпретира ранија одлука овога суда. Нема мјеста ни ревизионим наводима којима се спори правилност другостепене пресуде у дијелу одлуке о трошковима поступка.

Сагласно изложеном, ревизију првотужитеља и четвртотужитеља је ваљало одбити, примјеном одредбе члана 248. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13 - даље: ЗПП).

О ревизији друготужитеља и трећетужитеља овај суд није одлучивао мериторно јер за то нису испуњени процесни услови.

Одредбом члана 237. став 2. ЗПП, у вези са чланом 456 а) истог закона, прописано је да ревизија није дозвољена ако вриједност побијаног дијела правоснажне пресуде не прелази 30.000,00 КМ, а у привредним споровима 50.000,00 КМ.

У конкретном случају првостепена пресуда је донесена дана 04.01.2018. године, дакле, након ступања на снагу (27.07.2013. године) Закона о измјенама и допунама Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 61/13). Како побијани дио правоснажне пресуде по захтјеву друготужитеља и трећетужитеља износи по 23.837,50 КМ, с обзиром да су тужитељи обични формални супарничари и да свако од њих представља самосталну странку, односно не прелази износ од 30.000,00 КМ, произлази

да ревизија друготужитеља и трећетужитеља сагласно одредби члана 237. став 2. ЗПП није дозвољена.

Због тога, те како означени тужитељи нису предложили да се о њиховој ревизији одлучи у смислу одредбе члана 237. став 3. ЗПП, њихова ревизија је одбачена, примјеном одредбе члана 247. став 2. у вези са чланом 237. став 2. ЗПП.

Предсједник вијећа
Биљана Томић

За тачност отправака овјерава
Руководилац судске писарнице
Амила Подрашчић